

Секція: Педагогічні науки

Мацейків Т.І.

канд.пед.наук,

ст.наук.співробітник

Інституту педагогіки НАПН України,

м.Київ

Методичні засади формування громадянської компетентності особистості

Процес розробки фундаментальних основ парадигми освіти, орієнтованих на формування громадянської компетентності демократичної української держави, розпочався в Україні у першій половині 90-х років. Стратегічне завдання української освіти – виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних та загальнолюдських цінностей, утвердження якостей громадянина – патріота України визначено низкою керівних документів, що врегульовують освітню галузь і зокрема історичну [1].

Найбільш ефективні можливості для реалізації означених завдань освіти мають суспільствознавчі дисципліни, серед яких курс « Історія України». В ґрунтовному вивченні національної історії українського народу полягає запорука формування національної свідомості громадянина незалежної України. Громадянська спрямованість історичної освіти полягає в «олюдненні» історії, виокремленні її «громадянського змісту», аксеологічної цінності історичного факту, подій, явищ, тенденцій суспільного розвитку. Побудована на означених засадах, вітчизняна історія як навчальна дисципліна у загальноосвітньому навчальному закладі, сприяє формуванню громадянина, вміння сприймати себе у взаємозв'язку з іншими та розуміти необхідність врахування пріоритетів і цінності всіх - індивідів, груп людей, націй.

Методична модель передбачає добір навчального змісту, методів, форм й засобів організації навчально-виховного процесу, які відповідають меті навчання – формування громадянської компетентності старшокласників, яка виступає і головним результатом навчання.

За такої мети формування навчального змісту історичної освіти вимагає дотримання певних підходів: компетентнісного, діяльнісного,, особисто зорієнтованого та конкретно-історичного, які визначають характер і структуру навчальної інформації шкільного курсу історія України для старшої школи.

Під час добору змісту і організації навчально-виховного процесу головної ролі набувають такі дидактичні принципи: гуманізму, демократичності, культуровідповідності, діалогу у навчанні, дотримання міжпредметних зв'язків, зорєнтованості на позитивні, соціальні дії, зв'язку навчання з практичною діяльністю та інше.

Методична модель навчання історії України, спрямована на формування громадянської компетентності старшокласників, передбачає вибір варіантів організації навчання з дослідницької, ігрової, дискусійної та інтерактивної моделей навчання, враховуючи, що:

- дослідницька модель формує в учнів здатність самостійно застосовувати методи наукового пізнання в усіх видах діяльності, розвиток їх дослідницького потенціалу, умінь дослідницької роботи, формування активної, творчої особистості;
- ігрова модель навчання має змогу активізувати творчий потенціал для оволодіння знаннями, застосовувати їх у реальному житті;
- дискусійна модель навчання за своєю природою є діалогічною та орієнтована на творчий пошук, формування культури рефлексивного мислення, всебічного розкриття кожного старшокласника як неповторної особистості;

- інтерактивна модель реалізує новий тип навчальної взаємодії та педагогічного спілкування між учителями та учнями, оволодіння ними життєвими компетентностями, що протікає в різних формах і характеризується вмотивованістю, предметністю й цілеспрямованістю.

Експериментальне навчання було побудоване з урахуванням методичних умов формування громадянської компетентності старшокласників: орієнтування результатів навчання на цілеспрямоване формування основних складників громадянської компетентності; внесення у навчальний зміст курсу історії України сюжетів, які забезпечують формування в учнів громадянських знань, способів діяльності, цінностей, ставлень, організація навчального процесу, що забезпечує постійну активну позицію учнів у навчанні. Вони реалізовувались у змісті експериментальних уроків.

Важливий напрям всієї навчальної роботи з учнями старших класів на уроках історії полягає в тому, щоб вимоги формування громадянської компетентності, відповідних норм поведінки були втілені в громадянські навички та вміння, моделі поведінки кожного старшокласника, при цьому головним завданням є постійний розвиток навичок громадянської поведінки та перетворення їх у звичку, стійку рису характеру, щоб така поведінка стала внутрішньою потребою старшокласника. Розвиток емоційно- ціннісних ставлень, умінь, навичок громадянської поведінки у старшокласників на уроках історії України шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу передбачає застосування комплексу інтерактивних методів і засобів навчальної роботи, зокрема тих, що дозволяють реалізувати у процесі навчання визначені умови ефективного формування громадянської компетентності старшокласників. Процес накопичення громадянських навичок та умінь здійснюється двома основними шляхами: у процесі засвоєння учнями відповідних знань про способи діяльності й їхнього систематичного застосування та спілкування учня з однолітками під час

використання вчителем інтерактивних технологій та планомірно керованим, шляхом спеціального педагогічного впливу під час навчання.

Література:

1.Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Елекстронний ресурс].-Режим доступу:[http://mon.gov.ua/content/Освіта/post-derzh-stan-\(1\).pdf](http://mon.gov.ua/content/Освіта/post-derzh-stan-(1).pdf)

-